

ՔՐԵԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ**ԲԼԱՆԿԵՏԱՅԻՆ ՂԻՍՊՈՉԻՑԻԱՆԵՐՈՎ ՆԿԱՐԱԳՐՎՈՂ ԱՐԱՐՔՆԵՐԻ ՔՐԵԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԵՎ ԱՊԱՔՐԵԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՈՐՈՇ ՉԱՐՑԵՐ****Միսակ ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ**

ՀՀ ռստիկանության ակադեմիայի քրեական իրավունքի և քրեաբանության ամբիոնի ուսումնական ախիտենտ, ռստիկանության ավագ լեյտենանտ

Բլանկետային են կոչվում այն իրավական նորմերը, դրանց դիսպոզիցիաները կամ դրանցում ամրագրված հատկանիշները, որոնց կոնկրետ բովանդակությունը բացահայտվում է իրավունքի այլ ճյուղին վերաբերող օրենքներում և (կամ) այլ նորմատիվ իրավական ակտերում¹: Բլանկետային դիսպոզիցիաների ձևակերպման իրավական հիմքը «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի հոդված 43-ի 1-ին մասում ամրագրված դրույթն է. «Իրավական ակտի հոդվածներում, կետերում իրավական այլ ակտի հոդվածներին, կետերին, ինչպես նաև իրավական այլ ակտերին կամ դրանց առանձին դրույթներին հղումները կիրառվում են այն դեպքում, երբ անհրաժեշտ է ընդգծել այդ դրույթների փոխադարձ կապը կամ խուսափել կրկնություններից»:

Քրեական օրենսգրքի (այսուհետ՝ քր.օր.) Հատուկ մասում բլանկետային դիսպոզիցիաները հիմնականում կիրառվում են այն դեպքում, երբ հանցագործությունը վերաբերում է հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտներում գործող անվտանգության կամ այլ կանոնների խախտմանը²: Սովորաբար քրեաիրավական նորմերի դիսպոզիցիաների բլանկետային լինելու մասին վկայող հանգամանքը դրանցում «ապօրինի», «սահմանված կանոնները խախտելը» և նման այլ ձևակերպումների առկայությունն է:

Քր.օր.-ում բլանկետային դիսպոզիցիաների գոյությունը պայմանավորված է մի շարք հանգամանքներով: Նախ, բլանկետային դիսպոզիցիաների օգտագործումը նպատակահարմար է այն իմաստով, որ դրանք թույլ են տալիս խուսափելու այլ իրավական ակտերի դրույթները քր.օր.-ում կրկին ամրագրելուց: Բացի այդ, որոշ դեպքերում քր.օր.-ում ոչ թե աննպատակահարմար է, այլ ուղղակի հնարավոր չէ ամրագրել հանցակազմի առանձին հատկանիշները բնութագրող այն բոլոր դրույթները, որոնք բովանդակվում են տարաբնույթ հասարակական հարաբերություններ կարգավորող բազմաթիվ իրավական ակտերում: Եվ վերջապես, բլանկետային դիսպոզիցիաների օգտագործումը թույլ է տալիս ապահովել քր.օր.-ի կայունությունը, քանի որ համապատասխան իրավական ակտերի փոփոխմամբ քր.օր.-ում բովանդակվող հանցակազմի հատկանիշները մնում են անփոփոխ:

Սակայն քրեականացվող արարքն օրենքում նկարագրելիս բլանկետային դիսպոզիցիաների օգտագործումն ունի նաև «մեղալի հակառակ կողմը»: Քրեական օրենսգրքում բլանկետային նորմերի գոյությունը և դրանց կիրառումը առաջացնում են իրավաստեղծ, իրավակիրառ և կազմակերպչական բնույթի մի շարք խնդիրներ: Իսկ դրանց առկայությունը բացասաբար է ազդում նշված նորմերի կիրառման վրա³:

Մասնավորապես, համապատասխան իրավական ակտերի՝ հանցակազմի բլանկետային հատկանիշները բացահայտող դրույթները կարող են փոփոխվել: Իսկ նման պարագայում հանցանքը նախատեսող քրեաիրավական նորմը, պահպանելով

իր ձևը, փոխում է փաստացի բովանդակությունը. ընդլայնվում կամ նեղացվում է հանցավոր համարվող արարքների շրջանակը: Ինչպես նշում է Ա.Վ.Նաումովը, բլանկետային դիսպոզիցիաների կառուցման դեպքում ոչ քրեաիրավական նորմերը դառնում են քրեաիրավական մատերիայի բջիջներ⁴:

Քր.օր.-ի հոդված 3-ը սահմանում է, որ քրեական պատասխանատվության միակ հիմքը *քր.օր.-ով* նախատեսված հանցակազմի հատկանիշները պարունակող արարքի կատարումն է, իսկ հոդված 5-ը հռչակում է, որ արարքի հանցավորությունը սահմանվում է միայն քրեական օրենքով: Մինչդեռ բլանկետային դիսպոզիցիաների օգտագործման պարագայում քրեաիրավական արգելքի փաստացի սահմանները վերջին հաշվով որոշվում են ոչ թե քր.օր.-ով, այլ այն օրենքներով և ենթաօրենսդրական ակտերով, որոնց հղում են կատարում բլանկետային դիսպոզիցիաները: Քրեաիրավական նորմերում ենթաօրենսդրական ակտերին հղում կատարելը գործադիր իշխանությանը հնարավորություն է տալիս անմիջականորեն ազդել քրեական պատասխանատվության կիրառման ոլորտի ընդլայնման կամ նեղացման վրա, այն դեպքում, երբ դա օրենսդիր իշխանության բացառիկ իրավունքն է:

Բլանկետային դիսպոզիցիաներով նկարագրված արարքների որակման մասին խոսելիս պետք է նշել, որ հանցագործությունների լեգալ որակումը իրավակիրառ գործունեության տեսակ է⁵: Իրավունքի կիրառումը իշխանական, անհատական-իրավական գործունեություն է, որն ուղղված է իրավաբանական գործերի լուծմանը⁶: Իրավակիրառման կարևոր առանձնահատկություններից մեկն այն է, որ իրավական նորմերը կարող են կիրառել միայն հատուկ (իրավասու) մարմինները և պաշտոնատար անձինք⁷: Հանցագործությունների որակումը հետաքննության մարմնի, քննիչի, դատախազի, դատարանի լիազորությունն է: Եվ պետք է ընդունել այն հանգամանքը, որ

բլանկետային դիսպոզիցիաներով նախատեսված հանցագործությունները որակելիս նշված սուբյեկտները կիրառում են ոչ միայն քրեական օրենքը, այլև դրանով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները բացահայտող համապատասխան նորմատիվ իրավական ակտերը:

Նախ, նորմատիվ իրավական այն ակտերով ղեկավարվելը, որոնց վրա հղում են կատարում բլանկետային քրեաիրավական նորմերը, դատաքննչական մարմինների պարտականությունն է: Ճիշտ չի լինի ասել, թե կիրառվում է միայն քրեական օրենքը, իսկ այլ իրավական ակտերին պարզապես դիմում են հանցագործության հատկանիշները բացահայտելու համար: Իրավակիրառողը դիմում է, օրինակ, քրեական իրավունքի տեսության դրույթներին, որոնք օժտված չեն իրավաբանական ուժով: Իսկ իրավական ակտերին ոչ թե դիմում են ըստ հայեցողության, այլ կիրառում են դրանք: Իրավունքի տեսության մեջ որպես իրավակիրառման փուլեր առանձնացվում են գործի փաստական և իրավական հիմքերի հաստատումն ու գործով որոշում ընդունելու: Իրավունքի կիրառման ընթացքում գործի իրավական հիմքերի հաստատումը ենթադրում է այն հարցի լուծումը, թե որ իրավանորմի գործողությունն է տարածվում տվյալ դեպքի վրա, իսկ գործի լուծման ընթացքում հաստատվում է իրավանորմի և լուծման ենթակա փաստի միջև կապը⁸: Ինչպես գրում է Ս.Ս.Ալեքսեևը, իրավակիրառման ընթացքում իրավակիրառ մարմինը «...պարզապես որոշում չի կայացնում որոշակի տեղեկատվության հիման վրա: Ընդունվող որոշման հիմնական աղբյուրը իրավաբանական նորմերն են, որոնցում արտահայտվում են ընդհանուր նշանակության որոշումները»⁹: Եթե արարքը որակելիս իրավակիրառողը չկիրառի այն օրենքի կամ ենթաօրենսդրական ակտի նորմը, որին իրականում հղում է կատարում բլանկետային դիսպոզիցիան և ղեկավարվի այլ իրավական նորմով, ապա ակնհայտորեն առկա կլինի արարքի սխալ

Քրեական իրավունք

որակման փաստը: Իր ծայրահեղ դրսևորմամբ նման սխալ որակումը կարող է հանգեցնել անմեղ անձին քրեական պատասխանատվության ենթարկելուն: Բլանկետային նորմով նախատեսված հանցագործության վերաբերյալ դատավճռի նկարագրապատճառաբանական մասում դատարանը պետք է նշի այն իրավական ակտերը (դրանց հոդվածը, մասը, կետը), որոնք կիրառվել են հանցանքը որակելիս:

Երկրորդ, իրավակիրառ գործունեությունը արտահայտվում է իրավակիրառ ակտերում, այսինքն՝ իրավակիրառ մարմնի միջանկյալ կամ վերջնական իրավաբանական գործողություններում, որոնք իրավունքի կիրառման գործընթացում ծնուն են այս կամ այն հետևանքները¹⁰: Հանցագործության հատկանիշները բացահայտող կոնկրետ օրենքի կամ ենթօրենսդրական ակտի կիրառումը նախ և առաջ հանգեցնում է այն բանին, որ արարքը որակվում է քր.օր.-ի կոնկրետ հոդվածով, ինչը թույլ է տալիս որոշելու հանցագործության տեսակը, լուծելու քրեական հետապնդումը մասնավոր կամ հանրային մեղադրանքի կարգով իրականացնելու, անձին քրեական պատասխանատվությունից ազատելու, նրա նկատմամբ խափանման միջոցներ կիրառելու և այլ հարցեր:

Բացի դրանից, հանցագործության բլանկետային հատկանիշները բացահայտող նորմատիվ իրավական ակտերը կարող են ունենալ քրեաիրավական նշանակության մեկ այլ կիրառման ոլորտ: Ենթադրենք՝ կատարված արարքը որակվել է բլանկետային քրեաիրավական նորմ նախատեսող հոդվածով, քանի որ որակումը կատարելու պահին դրա հատկանիշները համապատասխանել են կոնկրետ նորմատիվ իրավական ակտի դրույթներին: Այնուհետև քրեական գործի քննության ընթացքում տեղի է ունենում այդ նորմատիվ իրավական ակտի համապատասխան դրույթի

այնպիսի փոփոխություն, որի արդյունքում տվյալ արարքը դադարում է պարունակել այն բլանկետային հատկանիշը, որի պատճառով ընդգրկվում էր համապատասխան հանցակազմի շրջանակներում: Բերենք տեսական մի օրինակ: Անձը, խախտելով հղիության արհեստական ընդհատման սահմանված թույլատրելի ժամկետը, կատարում է ապօրինի աբորտ: Արարքը հայտնաբերվում է, և փաստի առթիվ հարուցվում է քրեական գործ: Գործի քննության ընթացքում հղիության արհեստական ընդհատման կարգը և պայմանները սահմանող իրավական ակտում կատարվում է այնպիսի փոփոխություն, որով սահմանվում է հղիության արհեստական ընդհատման ավելի երկար թույլատրելի ժամկետ, և աբորտը, որը նախկին ժամկետի պայմաններում ապօրինի էր, «դառնում է» օրինական: Ստացվում է, որ նորմատիվ իրավական ակտի փոփոխության արդյունքում կատարված կոնկրետ արարքի հանցավորությունը վերացվում է: ՀՀ Սահմանադրության հոդված 22-ի 6-րդ մասը սահմանում է. «Արարքի պատժելիությունը վերացնող կամ պատիժը մեղմացնող օրենքը հետադարձ ուժ ունի»: Համաձայն «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի հոդված 78-ի 2-րդ մասի՝ «Իրավախախտման համար սահմանված պատասխանատվությունը վերացնող կամ մեղմացնող կամ իրավախախտում կատարած իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց դրությունն այլ կերպ բարելավող իրավական ակտը տարածվում է մինչև դրա ուժի մեջ մտնելը ծագած հարաբերությունների վրա, այսինքն՝ ունի հետադարձ ուժ, եթե օրենքով կամ այդ իրավական ակտով այլ բան նախատեսված չէ»: Հետևաբար, հանցագործության բլանկետային հատկանիշը բացահայտող այն իրավական ակտը, որը բարելավում է հանցանք կատարած անձի դրությունը, պետք է տարածվի մինչև դրա ուժի մեջ մտնելը ծագած հարաբերությունների վրա: Ամբողջ խնդիրն այն է, որ այս դեպքում անձի դրությունը բարելավվում է ոչ թե

քրեական օրենքով (դրա բլանկետային նորմը մնացել է անփոփոխ), այլ բլանկետային հատկանիշը բացահայտող իրավական ակտի փոփոխությունը նախատեսող նորմով: Տվյալ անձի կատարած արարքի նկատմամբ այդ նորմին հետադարձ ուժ տալը քրեաիրավական ոլորտում այլ իրավական ակտերի կիրառման վառ օրինակ է: Ինչպես նշվում է իրավունքի տեսության մեջ, իրավունքի կիրառումը տեղի է ունենում այն ժամանակ, երբ անհատական իրավունքների և պարտականությունների ծագման համար բավարար չէ ընդհանուր իրավունքները և պարտականությունները նախատեսող իրավական նորմի առկայությունը: Այդ դեպքում անհրաժեշտ է իրավասու մարմնի անհատական ակտը¹: Քննարկվող իրավիճակում որպես այդպիսի անհատական իշխանական ակտ պետք է հանդիսանա քրեական գործի վարույթը կարճելու մասին որոշումը: Իսկ նման որոշում կայացնելու նյութական իրավական հիմքը, փաստորեն, քրեական օրենքը չէ:

Եվ այսպես, բլանկետային դիսպոզիցիաներով նկարագրվող հանցագործությունների որակման ընթացքում քր.օր.-ից բացի կիրառվում են նաև այլ համապատասխան իրավական ակտերը: Քր.օր.-ի հոդված 1-ի 1-ին մասը, սահմանելով հասարակական հարաբերությունների քրեաիրավական կարգավորման իրավական հիմքը, ամրագրում է, որ ՀՀ քրեական օրենսդրությունը բաղկացած է քրեական օրենսգրքից: Իսկ քր.օր.-ի բլանկետային նորմերով նախատեսված հանցագործությունների հատկանիշները բացահայտող նորմատիվ իրավական ակտերը քր.օր.-ի հետ համատեղ և դրա հիման վրա կիրառելու հնարավորության մասին հոդվածում ոչինչ չի նշվում: Համաձայն ՀՀ Սահմանադրության հոդված 5-ի՝ պետական մարմիններն ու պաշտոնատար անձինք իրավասու են կատարելու միայն այնպիսի գործողություններ, որոնց համար լիազորված են օրենսդրությամբ: Ուստի քր.օր.-ում բլանկետային դիսպոզիցիաների գոյությունը «օ-

րինականացնելու», կոնկրետ արարքների հանցավորությունը փաստացի վերացնող նորմատիվ իրավական ակտերին հետադարձ ուժ տալու քրեիրավական հիմք ստեղծելու նպատակով առաջարկում ենք՝

1. քր.օր.-ի հոդված 1-ի 1-ին մասը լրացնել հետևյալ նախադասությամբ՝ «Հանցանքը որակելիս քրեական օրենսգրքի հետ համատեղ և դրա հիման վրա կիրառվում են քրեական օրենսգրքով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները բացահայտող նորմատիվ իրավական ակտերը»,

2. քր.օր.-ի հոդված 13-ը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 1.1 մասով՝ «Քրեական օրենսգրքով նախատեսված հանցագործության հատկանիշները բացահայտող նորմատիվ իրավական ակտերը, որոնք բարելավում են հանցանք կատարած անձի վիճակը, քրեական օրենսդրության ոլորտում ունեն հետադարձ ուժ»:

Ամեն դեպքում այլ նորմատիվ իրավական ակտերը ոչ մի դեպքում չեն կարող ինքնուրույն սահմանել քր.օր.-ում նախատեսված որևէ հանցակազմով չընդգրկվող արարքների հանցավորությունը կամ ամբողջությամբ վերացնել որևէ հանցակազմով ընդգրկվող արարքի հանցավորությունը: Նորմատիվ իրավական ակտերի դրույթները կարող են սահմանել կամ վերացնել քր.օր.-ով նախատեսված արարքների միայն մասնավոր, կոնկրետ դրսևորումների հանցավորությունը:

Ինչևէ, որոշ արարքներ քրեականացնելիս բլանկետային դիսպոզիցիաների օգտագործումն անխուսափելի է: Այս առումով քննարկման է արժանի այն հարցը, թե ինչպես պետք է շարադրվեն այդ դիսպոզիցիաները, և արարքը որակելիս ինչպես կարելի է խուսափել դրանց կիրառման դժվարություններից:

Բլանկետային դիսպոզիցիաների ձևակերպման ընդհանուր կանոնը նախատեսված է «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի հոդված 37-ի 7-րդ մասում. «Իրավական ակտը պետք է լինի լիակատար, ա-

Քրեական իրավունք

վարտված և լիովին կարգավորի ակտով նախատեսված հարաբերությունների բուրյոր առանձնահատկությունները: Եթե հնարավոր կամ նպատակահարմար չէ այդ հարաբերությունների բուրյոր առանձնահատկությունները կարգավորել տվյալ իրավական ակտով, ապա դրանում հղումների ձևով կամ առանձին մասերով պետք է սահմանվեն այն իրավական ակտերի տեսակները, որոնցով կարգավորվելու են չկարգավորված հարաբերությունները, կամ նշվեն այն իրավաստեղծ մարմինները, որոնք պետք է կարգավորեն դրանք»: Այսպես, քր.օր.-ի հոդված 311.1 հոդվածը, քրեական պատասխանատվություն նախատեսելով պաշտոնատար անձ չհանդիսացող հանրային ծառայողի կողմից ապօրինի վարձատրություն ստանալու համար, 5-րդ մասում հղում է կատարում «Քաղաքացիական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի հոդված 1-ին, որի հիման վրա իրավակիրառողը պետք է լուծի կոնկրետ սուբյեկտի՝ հանրային ծառայող հանդիսանալու հարցը: Պետք է նշել, սակայն, որ քր.օր.-ի այլ բլանկետային դիսպոզիցիաներում կոնկրետ իրավական ակտերին հղումներ չեն կատարվում. օրենսդիրը բավարարվում է «ապօրինի», «կանոնները խախտելով» ձևակերպումներով, ինչը արարքը որակելիս կարող է բարդություններ առաջացնել իրավակիրառողի համար: Հետևաբար, բլանկետային քրեաիրավական նորմերում հնարավորության դեպքում պետք է նշվեն այն կոնկրետ իրավական ակտերը, որոնք կիրառվելու են արարքը որակելիս: Կարծում ենք, որ քր.օր.-ում բլանկետային դիսպոզիցիաների ձևակերպման ներկայիս մոտեցման պարագայում իրավակիրառողի աշխատանքը հեշտացնելու արդյունավետ միջոց կարող է լինել բլանկետային քրեաիրավական նորմերով վկայակոչվող նորմատիվ իրավական ակտերի համակարգումն ու այդ ակ-

տերի կամ դրանց համապատասխան քաղվածքների ժողովածուներ կազմելը:

Խոսելով բլանկետային դիսպոզիցիաների ձևակերպման մասին՝ Ե.Իլյուկը գրում է, որ դիսպոզիցիաներում բլանկետային հատկանիշների առկայությունը պետք է հավասարակշռվի հանցակազմի մյուս հատկանիշների կոնկրետացմամբ, ինչը կբացառի հանցագործության հատկանիշների համընկնումը այլ իրավախախտման հատկանիշների հետ¹²:

Ա.Ի.Կորոբեևը առաջ է քաշում բլանկետային դիսպոզիցիաների ձևակերպման հետևյալ կանոնը՝ արարքը բլանկետային հատկանիշով նախատեսելու դեպքում նկարագրել կոնկրետ հանրորեն վտանգավոր հետևանքները, իսկ ձևական հանցակազմ կառուցելիս՝ նշել մեղքի ձևը¹³: Կարծում ենք, որ բացի հետևանքներից և մեղքի ձևից, բլանկետային դիսպոզիցիաներում, պայմանավորված նրանով, թե որ հատկանիշն է բլանկետային, կարող են կոնկրետացվել նաև հանցագործության եղանակը (օրինակ՝ բռնության գործադրումը), հանցագործության շարժառիթն ու նպատակը:

Լ.Գ.Գաուխմանն առաջարկում է քր.օր.-ում սահմանել դրույթ, համաձայն որի՝ Հատուկ մասի բլանկետային դիսպոզիցիաներում թույլատրվում է հղումներ կատարել միայն օրենքներին, ինչը կբացառի այլ նորմատիվ իրավական ակտերին ման հղումների հնարավորությունը: Դրա շնորհիվ քրեական պատասխանատվության ոլորտը կսահմանվի և կփոփոխվի բացառապես օրենսդրի և ոչ մի դեպքում՝ գործադիր իշխանության մարմինների կողմից¹⁴: Հեղինակի առաջարկած գաղափարի իրագործումը տեսականորեն թույլ կտա ապահովել օրենսդրի՝ արարքների քրեականացման և ապաքրեականացման իրավունքի բացառիկությունը: Սակայն ելենելով քր.օր.-ում առկա մի շարք բլանկետային դիսպոզիցիաների ձևակերպումից՝ կարելի է ասել, որ գործնականում այդ գաղափարի ամբողջական իրագործումը հնարավոր չէ: Նշենք միայն պաշտոնական լիազորութ-

յունները չարաշահելու և անցնելու հանցակազմերը նախատեսող նորմերը, երբ արարքը որակելիս դրանց համատեղ անհրաժեշտություն է առաջանում կիրառել պաշտոնատար անձանց կոնկրետ իրավունքներն ու պարտականությունները սահմանող բազմաթիվ ենթաօրենսդրական ակտերը: Նման դեպքերում արարքը որակելիս ենթաօրենսդրական ակտերի կիրառումը թույլ է տալիս հաշվի առնել պաշտոնատար անձանց լիազորությունների այն առանձնահատկությունները, որոնք պայմանավորված են տվյալ պետական մարմնի կամ գերատեսչության խնդիրներով և գործառույթներով:

Այդ հարցում առաջընթաց քայլ պետք է համարել քր.օր.-ը թմրամիջոցների և հոգեմետ նյութերի զգալի, խոշոր և առանձնապես խոշոր չափերը սահմանող հավելվածով լրացնելը, քանի որ մինչ այդ նշված չափերը սահմանվում էին փոփոխվող ենթաօրենսդրական ակտերով: «Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 26.05.2008թ. ՀՀ օրենքի նախագծին կցված տեղեկանք-հիմնավորման մեջ թմրամիջոցների և հոգեմետ նյութերի զգալի, խոշոր և առանձնապես խոշոր չափերը քրեական օրենսգրքով սահմանելը հիմնավորվել էր հետևյալ կերպ՝ «Համաձայն «Իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ պարբերության «Հայաստանի Հանրապետության նախարարներին և Երևանի քաղաքապետին օրենքներով և իրավական այլ ակտերով չեն կարող տրվել սույն հոդվածի 6-րդ մասում նշված լիազորությունները: Նման լիազորություն վերապահող ներմերը անվավեր են»: Նույն հոդվածի 6-րդ մասը սահմանում է, որ «Հայաստանի Հանրապետության նախարարների հրամաններով ... չեն կարող սահմանվել իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց իրավունքները, ազատությունները ու արտոնությունները սահմանափակող, դրանց իրականացման

կարգը փոփոխող կամ պատասխանատվություն սահմանող կամ պատասխանատվությունը խտացնող ... , ինչպես նաև նրանց իրավական վիճակն այլ կերպ վատթարացնող նորմեր: Նշված օրենքի 9-րդ հոդվածի համաձայն՝ քրեական, վարչական, տնտեսական, կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելու դեպքերը, կարգը, պայմանները միայն օրենքով պետք է սահմանվեն: Հաշվի առնելով, որ թմրամիջոցների և հոգեմետ գործուն (հոգեմետ) նյութերի, ինչպես նաև խիստ ներգործող կամ թունավոր նյութերի չափերը Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարի կողմից սահմանելը հակասում է «Իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի դրույթներին, կոնկրետ դեպքում իրավաչափ է հիշյալ չափերը սահմանել համապատասխան օրենսգրքերով»:

Նշենք, որ «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի հոդված 9-ի 4-րդ մասը սահմանում է այն հարաբերությունների ուղորտները, որոնք պետք է կարգավորվեն բացառապես օրենքներով: Այս առումով մեծ նշանակություն կարող է ունենալ քր.օր.-ի բլանկետային դիսպոզիցիաներով վկայակոչվող ենթաօրենսդրական ակտերի շրջանակի վերանայումն այն տեսակետից, թե այդ ենթաօրենսդրական ակտերով կարգավորվող որ հասարակական հարաբերությունները պետք է կարգավորվեն օրենքներով: Դա թույլ կտա հնարավորության սահմաններում ապահովել օրենսդրական մակարդակով քրեաիրավական արգելքի փաստացի սահմանների կարգավորումը:

Կարծում ենք, որ սույն հոդվածում արված օրենսդրական առաջարկությունները կարող են քրեական իրավունքի ձևական աղբյուրների մասին տեսության մեջ ձևավորված ավանդական պատկերացումների վերանայման մեկնակետ հանդիսանալ: Իսկ հոդվածում ներկայացված՝ բլանկետային դիսպոզիցիաներով նկարագրվող արարքների քրեականացման և ապաք-

Քրեական իրավունք

րեականացման կանոնների պահպանումը կնպաստի քննչական և դատական պրակտիկայում բլանկետային դիսպոզիցիանե-

րով նորմերի կիրառման արդյունավետության բարձրացմանը և կապահովի համապատասխան հանցագործություններ կատարած անձանց պատասխանատվության ենթարկելու օրինականությունն ու հիմնավորվածությունը:

- ¹ Տե՛ս Гаухман Л.Д. Квалификация преступлений: закон, теория, практика. М., 2003, էջ 235:
- ² Տե՛ս Հայաստանի Հանրապետության քրեական իրավունք: Ընդհանուր մաս: Երևանի պետ. համալս., Երևան, 2007, էջ 45:
- ³ Տե՛ս Гаухман Л.Д. Նշվ. աշխ., էջ 241:
- ⁴ Տե՛ս Наумов А.В. Российское уголовное право: Общая часть. Курс лекций. 2-е изд. М., 2000, էջ 84:
- ⁵ Տե՛ս Куринов Б.А. Научные основы квалификации преступлений. М, 1976, էջ 21:
- ⁶ Տե՛ս Алексеев С.С. Общая теория права. Том 1, М., 1981, էջ 321:
- ⁷ Տե՛ս Алексеев С.С. Նշվ. աշխ., էջ 324, Теория государства и права. Учебник. Под ред. Б.С. Крылова М. 1980, էջ 255:
- ⁸ Տե՛ս Матузов Н.И., Малько А.В. Теория государства и права., М., 1997, էջեր 417-418:
- ⁹ Տե՛ս Алексеев С.С. Общая теория права. Том 2, М., 1982, էջ 329:
- ¹⁰ Տե՛ս Алексеев С.С. Общая теория права. Том 1, М., 1981, էջ 337:
- ¹¹ Տե՛ս Теория государства и права. Под ред. К.А. Мокичева, М. 1971, էջ 525:
- ¹² Տե՛ս Илюк Е.В. Законодательная техника построения диспозиции статьи уголовного закона. Автореф. дис. канд. юр. наук, 1989, էջ 16:
- ¹³ Տե՛ս Коробеев А.И. Советская уголовно-правовая политика: проблемы криминализации и пенализации. Владивосток, 1987, էջ 116:
- ¹⁴ Տե՛ս Гаухман Л.Д. Нужна правовая экспертиза по уголовным делам// Законность, 2000, N 4, էջեր 21-22:

SOME QUESTIONS ON CRIMINALIZATION AND DECRIMINALIZATION OF THE ACTS DESCRIBED IN BLANKET DISPOSITION

Misak MARKOSYAN

*Assistant Teacher, Chair of Criminal Law and
Criminology, RA Police Academy, Senior-
Lieutenant of the Police*

The article is devoted to the points concerning the criminal norm blanket disposition formation while criminalization and decriminalization of the acts.

The author distinguishes the meaning of blanket disposition in the Criminal Code, represents the factors by which the expediency and necessity of blanket disposition usage while forming Criminal-law norms. Meanwhile, the forming of Criminal-law norms with blanket dispositions while criminalizing the acts has also "the back side of the case" as far as the existence of blanket dispositions in Criminal Code brings to some problems of Law-creation and Law enforcement character. In particular with change of Normative-Law acts on which the blanket norms of Special part of the Criminal

Code of RA make reference, the sphere of concrete criminal-law restriction can change, though the criminal-law form stays formally unchangeable.

By coordinating concrete arguments the author grounds the statement concerning the qualification of the criminals provided with blanket criminal-law norms not only the Criminal law will be applied but also the normative-law acts on which the blanket criminal-law norms make references. Taking into account this the author brings concrete suggestion on the RA Criminal Constitution supplement insertion concerning the criminal found of criminal-law regulation of public relations and also concerning the back forces of other normative-law acts in the sphere of Criminal Code.

In the concluding part of the article some rules of forming blanket criminal-law norms are brought, the observance of which will let improve the efficiency of the application of these norms in practice.
